

De Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw

BISNOTA AAN DE LEDEN VAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Voorlopige vaststelling van het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Bouvelobos, Hemsrode en steilrand van Moregem'

1 Situering

Het als bijlage 1 toegevoegd voorontwerp van besluit houdende voorlopige vaststelling van het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Bouvelobos, Hemsrode en steilrand van Moregem' is opgesteld in uitvoering van de beslissingen van de Vlaamse Regering omtrent het proces voor de afbakening van de gebieden van de agrarische en de natuurlijke structuur in Vlaanderen (AGNAS). Dit proces geeft uitvoering aan het bindend gedeelte van het gedeeltelijk herziene Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV), met name het bijkomend bestemmen van circa 48.000 ha natuur- en bosgebieden en het bieden van concrete ontwikkelingsperspectieven aan de landbouw, aan de hand van gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen (GRUP). Voorliggend ontwerp van GRUP is gelegen op het grondgebied van Anzegem, Wortegem-Petegem en Oudenaarde.

Van 2004 tot 2009 werkte de Vlaamse overheid in overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen voor dertien buitengebiedregio's een ruimtelijke visie uit op landbouw, natuur en bos. De visie geeft op hoofdlijnen aan welke gebieden behouden blijven voor landbouw en waar er ruimte kan zijn voor natuurontwikkeling of bosuitbreiding. Ze vormt de basis voor de opmaak van GRUP's, die de bestemmingen op perceelniveau vastleggen.

Voorliggend ontwerp van GRUP situeert zich in de buitengebiedregio 'Leiestreek'. Het overleg voor deze regio werd opgestart in 2006. Op 24 oktober 2008 nam de Vlaamse Regering akte van het eindvoorstel en de bijbehorende adviezen van de gemeenten, provincies en belangengroepen en keurde zij de beleidsmatige herbevestiging van de bestaande gewestplannen goed voor circa 82.200 ha agrarisch gebied, overeenkomstig de werkwijze vastgelegd in de beslissing van 3 juni 2005. Gekoppeld aan de ruimtelijke visie hechtte de Vlaamse Regering op 24 oktober 2008 haar goedkeuring aan het operationeel uitvoeringsprogramma voor wat betreft de acties categorie I en II (VR 2008 2410 DOC.1202).

Op 7 mei 2010 besliste de Vlaamse Regering over de verdere voortgang van het afbakeningsproces (VR 2010 0705 DOC.0376). Er is een coördinatieplatform (C-AGNAS) opgericht met onder andere vertegenwoordigers van de verschillende beleidsvelden en de natuur- en landbouworganisaties. Dit platform volgt de uitvoering van het AGNAS-proces op. Het coördinatieplatform C-AGNAS nam het plangebied, de omgeving van het kasteelpark Hemsrode in Anzegem en de omgeving van het Bouvelobos en de Steilrand van Moregem in Wortegem-Petegem op in het 'gebiedsgericht programma 2010'. De opmaak van het GRUP voor dit gebied stemt overeen met actie 54 uit categorie I van het operationeel uitvoeringsprogramma. Bovendien worden met de opmaak van

het GRUP Europese Natuurdoelen gerealiseerd. Het plangebied omvat namelijk deelgebieden 19 en 20, respectievelijk Bouvelobos en Hemsrodebos, van het habitatrictlijngebied (SBZ-H) BE2300007 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen'. Bij de opmaak van het GRUP is uitgegaan van de instandhoudingsdoelstellingen (IHD) die de Vlaamse Regering op 23 april 2004 heeft goedgekeurd (VR 2014 2304 DOC. 0467).

2 Inhoud van het voorstel

De inhoud van het planvoorstel en de relatie met gewenste ruimtelijke structuur van de buitengebiedregio 'Leiestreek' wordt toegelicht in de toelichtingsnota van het ontwerp van GRUP.

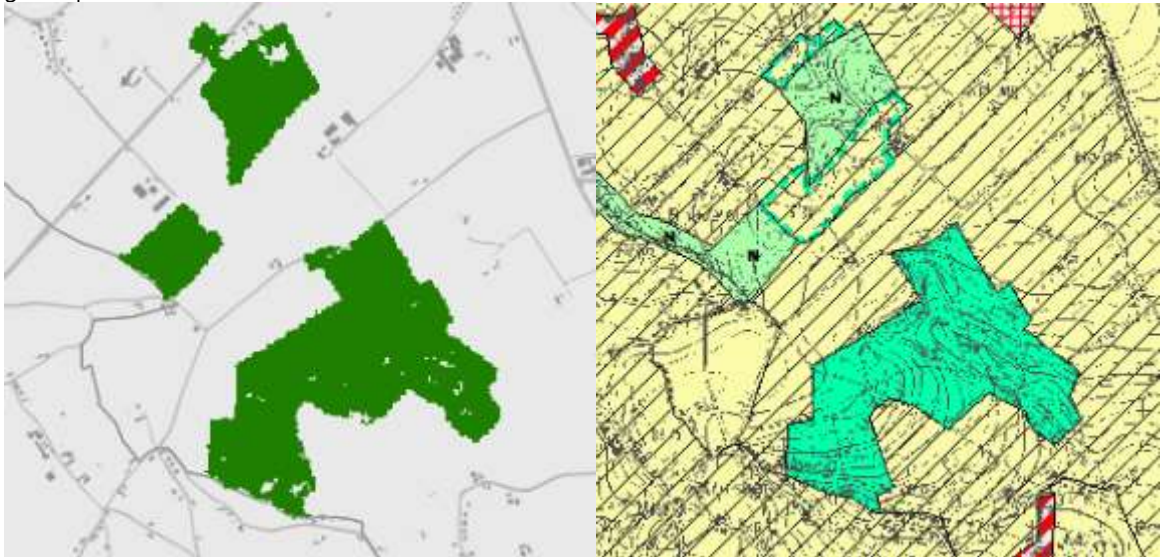
Op hoofdlijnen worden volgende doelstellingen nagestreefd:

- de ruimtelijke vertaling van de definitief aangeduide ankerplaats 'Hemsrode' tot erfgoed-landschap (ministerieel besluit van 30 juni 2009);
- de ruimtelijke vertaling van de deelgebieden 19 en 20, respectievelijk Bouvelobos en Hemsrodebos, van het SBZ-H 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse Bossen';
- het bestemmen van 218 ha natuurgebied en 14 ha bosgebied;
- het bestemmen van 995 ha als agrarisch gebied, waarvan 242 ha met de overdruk 'natuurverwevingsgebied' en 306 ha bouwvrij agrarisch gebied;
- het herbestemmen van een huiskavel gelegen binnen SBZ, momenteel bestemd als 'bosuitbreidingsgebied' op het gewestplan, naar 'bouwvrij agrarisch gebied'.
- het ruimtelijk vertalen van erfgoedelementen van diverse aard (bouwkundig, landschappelijk, cultuurhistorisch, ... tot 'gemengd openruimtegebied met cultuurhistorische waarde');
- het vrijwaren van de bijzondere landschaps- en cultuurhistorische waarden door middel van enerzijds bouwvrij agrarisch gebied en anderzijds een specifieke overdruk met bijbehorende stedenbouwkundige voorschriften:
 - het behoud van het open karakter van de historische kouters op de waterscheidingskam tussen Schelde- en Leievallei en de zichten op de Scheldevallei, door het aanduiden van bouwvrij agrarisch gebied;
 - het vrijwaren van de Molenbeek-Volkaertbeekvallei en de Steilrand van Moregem en de zichten op de stad Oudenaarde van bijkomende bebouwing, door het aanduiden van bouwvrij agrarisch gebied;
 - het vrijwaren van de open zichten vanuit deze gebieden op respectievelijk de Scheldevallei en de stad Oudenaarde;
 - het behoud van de historische structuur van de kasteelparken van Hemsrode en Moregem;
 - het behoud van de meanderende structuur van beekvalleien;
 - het behoud van bestaande cultuurhistorisch waardevolle trage wegen;
 - Het behoud van bestaande steilranden in het gebied.

De herbestemming van de huiskavel van het melkveebedrijf ter hoogte van Bouvelobos, gelegen in SBZ, van 'bosuitbreidingsgebied' volgens het gewestplan naar 'bouwvrij agrarisch gebied', heeft een afname van het VEN als gevolg. Gezien er een habitatzone heuvelafwaarts paalt aan deze huiskavel, zijn ingrepen nodig om de instroom van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen te beperken. Het plan voorziet hiertoe de aanleg van een aarden wal, die kan gerealiseerd worden door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) of de Vlaamse Landmaatschappij. Deze nota bevat voor dit specifieke onderwerp een afzonderlijk beslispunt om de aanleg van de wal te garanderen.

Er wordt voor gekozen om de bosverbinding, die wordt voorzien in functie van de doelstelling bosuitbreiding voor de SBZ, buiten het SBZ te situeren. Vanuit de Europese natuurdoelen is het aangewezen om een verbinding te maken tussen de drie bestaande boskernen van Bouvelo, zowel vanuit de vereiste aan een Minimum Structuur Areaal (MSA) als voor het behalen van een voldoende staat van instandhouding. Die doelstelling kan echter nog niet met volledige zekerheid worden gesitueerd, gezien de stand van zaken van het IHD-proces, dat nog niet gefinaliseerd is. De doelen voor bosuitbreiding worden in de huidige fase binnen het IHD-proces namelijk nog niet op gedetailleerde wijze toegewezen aan locaties.

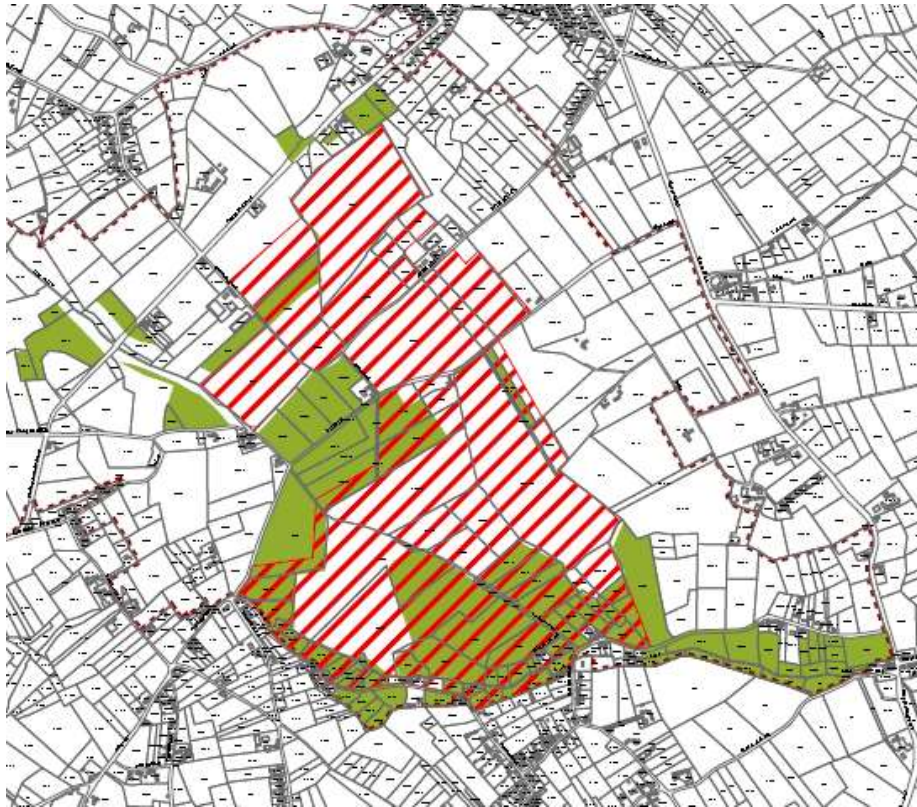
Figuur 1: links: huidige beboste percelen binnen deelgebied Bouvelobos (bron: digitale bos-wijzer 2013). Rechts: gewestplan

In eerste instantie werd een verbinding tussen de boskernen van Bouvelo binnen het SBZ gezocht. In dit gebied, net op de waterscheidingskam Leie/Schelde, is een actief en leefbaar melkveebedrijf gelegen. Door de bosverbinding buiten het SBZ te voorzien, kunnen de gronden van het bedrijf gevrijwaard blijven van bebossing en kan de kouter bovenop de waterscheiding open worden gehouden.

Hoewel het zoekzonemodel voor de geschikte uitbreidingslocaties voor 'Europees beschermde habitats en soorten' bijkomende bebossing uitsluitend binnen het SBZ situeert, zouden de natuurdoelen ook in andere deelgebieden van het SBZ-H 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse Bossen' gerealiseerd kunnen worden. In het ontwerp van GRUP is, op basis van de concrete engagementen van de betrokken grondeigenaars om de bosverbinding te realiseren, een bestemmingswijziging opgenomen met bijkomende bebossing, aansluitend bij de bestaande boskernen van Bouvelobos. Daardoor kunnen de doelstellingen voor bosuitbreiding gerealiseerd worden en kan de huiskavel van het melkveebedrijf in agrarisch gebruik blijven.

Figuur 2: nieuwe groene bestemmingen binnen het GRUP in de omgeving van Bouvelobos. De lichtgroene zones worden van agrarisch gebied herbestemd naar natuurgebied met overdruk VEN of GENO. De rode overdruk is SBZ. Op deze kaart is duidelijk dat de bosverbinding grotendeels buiten SBZ komt te liggen.

3 Voortraject AGNAS

De Vlaamse overheid stelde een administratie-overschrijdend team samen dat het GRUP voorbereidt en het vooroverleg met de betrokken lokale besturen en middenveldorganisaties organiseert. Dit voortraject werd opgestart op de startvergadering van 15 februari 2011 en afgerond met de afsluitende procesnota van 31 januari 2014.

Op basis van de in april 2014 goedgekeurde IHD werd verder onderzocht op welke wijze de voorgestelde bestemmingswijzigingen voor landbouw, natuur en bos en de IHD en de daarvoor ontwikkelde zoekzones verder op elkaar afgestemd kunnen worden. In januari 2016 werd een nieuw planvoorstel besproken met de actoren.

Het ontwerp van GRUP werd voorbereid door het administratie-overschrijdend team, met vertegenwoordigers van het Departement Landbouw en Visserij, afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling, het ANB, het Agentschap Onroerend Erfgoed en Ruimte Vlaanderen. Tijdens het informeel overleg werden diverse tussentijdse planvoorstellen besproken met de betrokken actoren en middenveldorganisaties.

Er werd tijdens het informeel overleg gezocht naar de best mogelijke configuratie ter uitvoering van de taakstelling uit het operationeel uitvoeringsprogramma. Tussen 15 februari 2011 en 31 januari 2014 werden tien overlegmomenten met de actoren georganiseerd. Hiervan werd driemaal in plenum overleg gepleegd, namelijk tijdens de startvergadering van 15 februari 2011 en de presentatie van beide GRUP-voorstellen op 31 januari 2012 en 20 december 2013. Naar aanleiding

van dit overleg werd aan de actoren een schriftelijk advies gevraagd. Die adviezen zijn als input gebruikt bij de verdere uitwerking van het plan.

4 Plenaire vergadering

De plenaire vergadering over het voorontwerp van GRUP met de betrokken provincies, gemeenten en adviesinstanties vond plaats op 10 februari 2014. Het plan werd gedeeltelijk aangepast aan de opmerkingen van deze plenaire vergadering. De voornaamste aanpassingen aan het plan zijn:

- de beekvalleien van de Kasteelbeek en Tjammelsbeek, volgens het gewestplan in natuurgebied gelegen, worden behouden in natuurgebied, in plaats van agrarisch gebied met overdruk natuurverwevingsgebied;
- een deel bijkomend natuurgebied in de zuidwestelijke hoek van het Hemsrodebos werd geschraapt, ten voordele van agrarisch gebied met overdruk natuurverwevingsgebied;
- bestaande woningen worden opgenomen in de bestemming 'gemengd openruimtegebied' in plaats van 'natuurgebied';
- het aanpassen van de overdruk natuurverwevingsgebied ter hoogte van landbouwbedrijfszetels;
- het bevorderen van de leesbaarheid van het plan door het beperken van overdrukken.

5 Advies SARO

De Strategische Adviesraad Ruimtelijke Ordening - Onroerend Erfgoed (SARO) bracht op 26 maart 2014 een voorwaardelijk gunstig advies uit over het voorontwerp van GRUP en vroeg een betere onderbouwing van sommige planopties:

- de herbestemming van natuurgebied langs enkele beekvalleien naar agrarisch gebied met overdruk natuurverweving: die optie werd, zoals toegelicht in punt 4, bijgesteld;
- de herbestemming van een deel agrarisch gebied in de zuidwestelijke hoek van het parkbos Hemsrode naar natuurgebied: die optie werd, zoals toegelicht in punt 4, bijgesteld;
- de herbestemming van de huidige bosbestemming volgens het gewestplan naar natuurgebied: de motivatie voor de herbestemming van het bosgebied naar natuurgebied was reeds opgenomen in de toelichtingsnota bij het voorontwerp van GRUP en werd aangevuld.

Voorts adviseerde de SARO het gebruik van alle overdrukken (vlak-, lijn- en puntvormig) op het grafische plan, in functie van de erfgoedwaarden, negatief. De SARO vond dat dit tot moeilijk leesbare plannen leidt en dat de voorgestelde stedenbouwkundige voorschriften voor deze overdrukken geen wezenlijke toegevoegde waarde hebben. De concrete vertaling van ankerplaats naar erfgoedlandschap in het ontwerp van GRUP gebeurt op volgende manieren:

- via een aanduiding van een contour in overdruk met de begrenzing van het erfgoedlandschap en een stedenbouwkundig voorschrift waarin een aantal te behouden typische landschapkenmerken aangegeven worden. Binnen deze contour zijn alle bepalingen van het erfgoeddecreet met betrekking tot de erfgoedlandschappen van toepassing;
- via een oordeelkundige keuze van de diverse specifieke grondbestemmingen die rechtstreeks of onrechtstreeks bijdragen tot het behoud van de aanwezige landschaps- en erfgoedwaarden en ook vanuit de visie op de gewenste landschappelijke structuur gemotiveerd kunnen worden (gemengd openruimtegebied met cultuurhistorische waarde, agrarisch gebied met overdruk natuurverwevingsgebied, bouwvrij agrarisch gebied, ...);
- via de gebiedsspecifieke aanduiding van concrete punt-, lijn- en vlakvormige landschaps-elementen en –componenten en/of erfgoedelementen in overdruk met een gebiedsspecifiek

stedenbouwkundig voorschrift inzake 'inrichting' en 'beheer', dat gericht is op het behoud van deze elementen en componenten binnen de 'bestemming' die in de grondkleur is aangegeven. Deze gebiedsspecifieke aanduidingen in overdruk staan dus los van de grondbestemming en kunnen over verschillende grondbestemmingen tegelijk voorkomen. De voorschriften inzake inrichting kunnen beperkingen of randvoorwaarden inzake de bebouwingsmogelijkheden inhouden.

Deze werkwijze is volledig in lijn met de bepalingen over de ontwikkelingsperspectieven voor het landschap uit het RSV, waarin onder andere het volgende gesteld is:

"Bij wijzigingen in het ruimtegebruik (veranderen van bestaande of toevoegen van nieuwe elementen en componenten) moet de wisselwerking met de structurerende landschapselementen en -componenten van het landschap afgewogen worden:

- structurerende landschapselementen en -componenten zijn richtinggevend voor de aard, de grootte en de vormgeving van wijzigingen in ruimtegebruik;
- wijzigingen in ruimtegebruik kunnen nieuwe structurerende elementen en componenten aan het landschap toevoegen of het bestaande landschap wijzigen. Op basis van de bestaande landschapselementen en -componenten dient te worden nagegaan of deze toevoeging of wijziging op een verantwoorde wijze kan plaatsvinden. [...]

Naast de indicatieve weergave van de structurerende elementen en componenten van een landschap, zal de specifieke ordening van elementen en componenten in sommige (te selecteren) situaties intrinsiek of contextueel zo waardevol zijn dat het behoud en de verdere ontwikkeling ervan dienen te worden verzekerd. Tegelijkertijd kan het landschap in dergelijke gebieden zeer kwetsbaar zijn. Op basis van de karakteristieken en de kwaliteit van het landschap worden dan ook beleidsmatig stringente randvoorwaarden opgelegd aan ander (en wijzigingen van het) ruimtegebruik. [...]

De afbakening van de karakteristieke landschapselementen en -componenten, de gave landschappen en de openruimteverbindingen zal plaatsvinden in ruimtelijke uitvoeringsplannen."

De meerwaarde om deze punt-, lijn- of vlakvormige elementen en componenten op te nemen in het GRUP ligt in het gegeven dat de aanduiding ervan de randvoorwaarden geeft voor de ruimtelijke ontwikkelingen die toegelaten kunnen worden op basis van de grondbestemming. Deze randvoorwaarden zullen bij het beoordelen van aanvragen voor stedenbouwkundige vergunningen in het gebied in acht genomen moeten worden en zijn complementair aan de algemene beoordelingsgronden die krachtens de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van toepassing zijn bij het beoordelen van aanvragen voor stedenbouwkundige vergunningen.

6 Procedure

De plenaire vergadering met de betrokken provincies, gemeenten en adviesinstanties vond plaats op 10 februari 2014.

De SARO bracht op 26 maart 2014 een voorwaardelijk gunstig advies uit.

Een onderzoek tot milieueffectrapportage werd uitgevoerd en via een verzoek tot raadpleging voor advies voorgelegd aan de betrokken gemeenten, provincies en adviesinstanties. Op basis van de resultaten van dit onderzoek en de adviezen besliste de dienst MER van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie op 1 april 2014 dat er geen plan-MER moet worden opgemaakt. De aanpassingen aan het plan na de plenaire vergadering wijzigen de globale doelstelling van het GRUP niet, zodat de conclusie van het onderzoek tot milieueffectrapportage niet wijzigt.

Na de voorlopige vaststelling door de Vlaamse Regering wordt het ontwerp van GRUP onderworpen aan een openbaar onderzoek.

7 Budgettaire weerslag

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Overeenkomstig artikel 15, §2, 3°, en artikel 6, §5, van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 januari 2001 houdende regeling van de begrotingscontrole en -opmaak is het advies van de Inspectie van Financiën respectievelijk het akkoord van de Vlaamse minister van Begroting niet vereist.

8 Weerslag op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten

Het voorstel van beslissing heeft geen weerslag op het personeelsbestand en op de personeelsbudgetten van de Vlaamse Gemeenschap, zodat het akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor het algemeen beleid inzake personeel en organisatieontwikkeling, niet vereist is.

9 Weerslag op de lokale besturen

Het voorstel heeft geen weerslag op de lokale besturen.

10 Kwaliteit van de regelgeving

Het voorontwerp van besluit is aangepast aan het wetgevingstechnisch en taalkundig advies nummer 2016/106 van 14 maart 2016.

Het voorstel van beslissing betreft regelgeving ter goedkeuring van een plan en vereist dan ook geen reguleringssimpactanalyse.

11 Documenten en bijlagen

Het dossier is in één exemplaar beschikbaar op de Secretarie en op de vergadering van de Vlaamse Regering.

12 Voorstel van beslissing

De Vlaamse Regering beslist:

1. haar goedkeuring te hechten aan bovengenoemd voorontwerp van besluit houdende voorlopige vaststelling van het ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Bouvelobos, Hemsrode en Steilrand van Moregem' en aan volgende bijbehorende bijlagen:
 - Bijlage I: het grafisch plan;
 - Bijlage II: de stedenbouwkundige voorschriften;
 - Bijlage IIIa: de toelichtingsnota - tekst;

- Bijlage IIIb: de toelichtingsnota - kaarten;
 - Bijlage IV: het register van de percelen waarop een bestemmingswijziging wordt doorgevoerd die aanleiding kan geven tot een planschadevergoeding, een planbatenheffing, een kapitaalschadecompensatie of een gebruikerscompensatie;
2. de Vlaamse minister, bevoegd voor de ruimtelijke ordening, te gelasten voornoemd ontwerp van gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan te onderwerpen aan een openbaar onderzoek;
 3. het Agentschap voor Natuur en Bos en de Vlaamse Landmaatschappij te gelasten met de opmaak van een plan van aanpak voor de realisatie van een aarden wal op de grens van de huiskavel van hoeve Van den Populiere en het aanpalende heuvelafwaarts gelegen habitatrictlijngebied binnen voornoemd ontwerp van ruimtelijk uitvoeringsplan;
 4. dat de realisatie van de instandhoudingsdoelen voor het habitatrictlijngebied 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse Bossen' in het deelgebied 19 (Bouvelobos) en deelgebied 20 (Hemsrodebos) niet zal gebeuren op terreinen met een agrarische bestemming.

Joke Schauvliege
Vlaams minister van Omgeving,
Natuur en Landbouw